

HIRVIÖ

IR
nr 8

UNENÄÖD

Toimetaja INGVAR LUHAÄÄR

Autori kaanekujundus ja joonistused

Armas Lugeja! See raamat on teisest reaalsusest, mis arvatavasti huvi pakub eelkõige neile, kes tavalises reaalsuses ei tunne ennast küllalt omal kohal.

© Eesti Luuleliit, Ilmre Raamatukogu, 2021

1986

Unenäod

Nägin jälle kallimat unes, ja jälle ei ole me unes midagi teadnud haigusest või ei ole seda lihtsalt meelde tuletanud. Püüdsime sööklas lõunatada kusagil Nevskil, see pole olnud üks tegelik koht, vaid midagi kombineeritud Filharmoonia väiksemast saalist ja Maksuameti sööklast, kus maitsvalt ja odavalt süüa sai (Maksuamet tagastas meile käibemaksu rahadelt, mida haiglas kulutasime).

Armastasime jalutada ja tõesti tihti astusime kuhugi sisse lõunat sööma, kuna kodu oli veel kaugel, aga kõht sai juba tühjaks värskel õhu käes. Unes ei ole õnnestunud meil lõunat saada, kuna kõrvaltoit lõppes otsa, ja ilma selleta ei tahetud meile kuidagi kahte lihatükki anda. Kartsin juba, et see rikub kallimal tuju, oleks ju loomulik

ärrituda, kui tahad süüa ja ei saa. Lõpuks anti meile praeliha, kuid millegi pärast karbis, mitte taldrikutel. Mõtlesin siis, et peaksin auto ostma, et kallimat sõidutada, nagu kallima õemees oma prouat. Siis peatas meid äkki tuttav, kellega kunagi instituudis õppisime. Nägu oli tuttav, nime me vist pole teadnud ka varem. Selgus, et oleme talle võlgu 550 rbl. Õnneks oli rahakotis parajat raha. Koju ei ole me jõudnud – ärkasin.

Huvitav lugu, alles kaebasin, et see on tõeline häbematus, lihtsalt sigadus, et meid nii kauaks lahutati, kohe reageeriti – säh teile kohtumine, kuid te ei mäleta unes, et teid teineteisest lahutati.

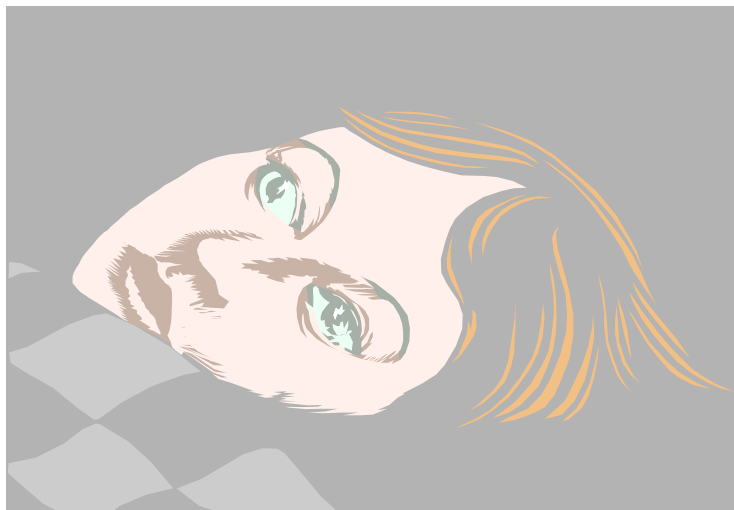
Hommikul tervitasin kallima autoportreed, vaatasin, kas hüatsint vaasis ei ole veel närtsima läinud, avasin õhuakna. Akna taga sadas jälle lund. Pilkk langes Tove Janssoni raamatule „Imeline talv“ akna kõrval kohvilaual. Tove Jansson ei lahuta kunagi oma kangelasi nii kauaks. Isegi külmunud oravapoeg ärkas tal ellu mõned leheküljed hiljem.

26.3.19

Jälle üks imelik unenägu. Kallim on mu kõrval, kuid ma ei pane teda üldse tähele, kuna otsin suure ühiskorteri tubadest väikest pojapoega. Ilmselt on see korter, kus elasime mammi teise mehega aastal 1957. Lõpuks saan pojapoja kätte, võtan sülle, viin minia juurde. Kallim läheb selle ajaga tööle. Mina aga pean haiglasse minema. Haigla on vana ja räpane, katus lekkib, laest tilgub vett, nagu Tarkovski filmides, kuid mul on heameel, et mind ravile võetakse. See on ilmselt juba aastast 1992, kui kaks kuud haiglas reumat ravisin. Kõik mälestused on

segamini, nagu mängukaardid. Peame seda esimese aprilli naljaks ja hindame stsenaariumi huumorimeelt.

1.4.19

1986

Magama minnes ütlen kallima autoportreele head ööd ja lisan veel: „Tule minu juurde! Ma jään Sind ootama.“ Ja kallim tulebki. Me kohtume minevikus, kus me ei aima midagi eelseisvatest õudukatest ja oleme selle pärast täiesti rahulikud, igapäevased.

See kord ütlen kallimale unes, et minu jutustus sai Eestis kirjanduslikul konkursil neljanda koha. „Millest on see jutustus?“ – küsib kallim. „– Kohtumisest invaliidiga raudteejaamas.“ – seletan mina. „– Ma mäletan seda lugu, sa andsid ju mulle lugeda. See oli tõesti ilmekas!“ – kiidab äkki kallim.

Nimetada seda minevikuks oleks raskevõitu, kuna minevikus ei ole midagi sellist olnud. Tähendab, on see

mingi teine reaalsus, mis oleks võinud olla, kui kõik oleks teisiti. Unes elame edasi oma pikka õnnelikku elu.

3.4.19

2007. aastal teenisime küllalt hästi, saime mõnda asja endale lubada. Kord käisime Kunstnike Liidus näitusel, astusime sisse ka kunstipoodi, kus leidsime linnavaate oma tänavaga. Kunstnik Juri Rõtškov, õlimaal lõuendil, umbes 30 x 40 cm, hind ületas veidi keskmise pensioni suurust, aga me pole olnud siis veel pensionärid, ja see pole meid peatanud. Värvid olid kenad, maalil oli väike aed väljakul purskkaevuga, mis avati aastal 2003 linna juubeliks, päiksepaisteline ilm kergete pilvedega. Pealegi kasvavad maalil veel vanad suured jalakad, mis nüüd juba noortega asendati, Hollandist toodi. Rohkem kui kümme aastat ripub maal meie kodus.

Täna hommikul märkan äkki, et pildil on esiplaanil vasakus nurgas aiapink, millel istub mu kallim, selg vaataja poole, ja isegi helesinine mantel, mis tal seljas on,

on täiesti äratuntav, rääkimata soengust. Raske on uskuda, et nii pika aja jooksul ei ole keegi seda tähele pannud. Tähendab, tekkis kallima kuju maalile öösel. Poeg just tuli eile koju. Me mõlemad nägime kallimat unes, ja, nagu alati, pole unes keegi midagi halba aimanud. Mina olin sellega juba harjunud. Me poeg on tõsine mees, kes müstikast lugu ei pea, kuid ka temal pole olnud, mida öelda, kui ta oma ema maalil ära tundis.

Kallim tahab meile midagi öelda oma ilmumisega maalile. See maal ripub muide just minu voodi kohal. Ilmselt on kallimal midagi tähtsat, ja maalile ilmumine on erakorraline abinõu, viimane võimalus. Tahab vist hoiatada.

6.4.19

Muinasjutulist und saadeti mulle peale Geoloogi päeva. Oleme kallimaga unes noored, isegi poeg ei ole veel sündinud, ja sõidame puhkuse ajaks Hiiumaale, kus tahame natuke tööd teha kohaliku ekspeditsiooni hüdrogeoloogia osakonnas. Hiiumaal ei ole mingit kohalikku ekspeditsiooni iialgi olnud, kuid käisime kallimaga kunagi maakonna valitsuses. Seletasime, et oleme geoloogid ja tahaksime siin midagi kasulikku teha. Meile öeldi viisakalt, kuid ilmse irooniaga, et Hiiumaa on kõige paremini uuritud ala kogu Eestis, ja siin midagi kasulikku teha ei ole kuigi kerge.

Ometigi 20 aastat hiljem õnnestus ka see: kui koostasid Hiiumaa geoloogilise kaarti geofüüsikalist osa, leidsid Kaevatsi laiul keskmiste varudega rauamaagi maardla. Puurimisega ei ole see veel avastatud, ainult geofüüsikalistel andmetel.

Unes on meil kaasas mingi saatekiri, millega võetakse tööle pikema jututa. Näidatakse meile töökohad. Arvuteid ei ole veel, kaardid ja läbilõiked koostatakse käsitsi läbipaistval paberil ning värvitakse värvipliiatsitega. Kolleege on ümber nii palju, et ei püüagi kõigiga kohe tuttavaks saada. Kolleegid annavad meile elekterteekannu. Arvame, et uues töökohas tuleb esiteks teed juua. Tasse seal ei ole, teed juuakse väikestest emailkruusidest. Teejoomise ajal astub sisse osakonna juhataja, võrdlemisi noor mees. Ütleb, et tahab Leningradi geoloogidega tuttavaks saada. Kuna ülemus pakub suitsu teha, lähme temaga trepikotta, kallim jääb tupp. Ülemus rääkis meiega vene keeles. Tahan eesti keele peale üle minna, kuid märkan, et ta suhtleb vene keeles heameelega ja aktsendita. Seletan, et kavatseme uuringuala hüdrokeemilist skeemi koostada, kus magedad põhjaveed värvime roheliseks, soolased – punaseks ja vahepealsed, veidi soolased – kollaseks. Ülemus kiidab selle plaani kohe heaks, lubab anda vajalikud aruanded ja auto, millega puurkaevudel käia.

Tööpäev on otsas. Selgub, et me ei ole peatunud tädi Betty juures vaid võõrastemajas, töökohale lähemal. See asub ranna pool, maakonna valitsuse kõrval. Õhtuvidevikus kõnnime vaikselt läbi pargi võõrastemaja poole. Käes on september, kaks korda veetsime Kärddlas nimelt septembrit. Kõik oli nii rahulik, puhkus ja terve elu veel ees... Sellega unenägu lõppeski. Käisin kaua pärast ülevas meeolelus. Unes ei aima me midagi oma tulevikust, oleme lihtsalt õnnelikud, mitte kramplikult, kui oleksime aru saanud, et see kohtumine on maisest elust väljapool.

8.4.19

See kord tulime restorani sööma ja me poiss oli meiega. Ärgates pole saanud aru, oli see poeg või pojapoeg, oma vanust ei pane unes üldse tähele. Muidugi, ei aima midagi õnnetusest, mis ees varitseb, oleme täiesti igapäevased. Süüa unes pole jõudnudki, käisime nii kaua järgimööda käsi pesemas. Need unenäod on nagu mingid reinkarnatsioonid, kus inimesed oma eelmist elu ei mäleta.

Hommikul mõtlesin tükk aega, kas nii ilmetut unenägu maksab üldse kirja panna. Siis hakkasin lilli kastma ja avastasin, et aknalaual puhkes õitsema suur lilla orhidee. Asendasin sellega äraõitsenud asalea kallima autoportree ees.

1.5.19

1986

Jalutame kallimaga kinnikülmunud tiigi kaldal (see on ilmselt tiik Ingvari õues, kus tema pere talvel uisutab). Samas Roosa Panter näitab oma trikke paari pealtvaataja ees. Kallim kostitab Pantrit tiigist püütud kalaga. Panter kala ei taha, ütleb äkki: „Kui see veetlev daam mulle musi ei anna, söön ta ära!“ „Ära mitte mõtlegi selle peale, muidu söön su ise ära!“ – vastan ma Pantrile. „Ma palun

vabandust! Lihtsalt võimatu end vaos hoida nii kauni daami kõrval.“ – kostab segaduses Panter.

Ei vaata teda enam. Sõidame juba trolliga Lavrast mööda, ja Lavra kalmistul on justkui akadeemik Nazarov maetud. „Imelik,“ - arutab kallim. „Nii paljud arhitektid on Nazarovi juures generaalplaani oma peredega töötanud, kuid ainult meie oleme temale tänulikud nende aastate eest.“ „Olid tõesti toredad aastad...“ – nõustun mina.

Ja siis juhtub see, mida sai mitu kuud oodatud. „Ma armastan sind ja igatsen sind väga,“ – ütleb mulle kallim. Ja mina vastan talle sama. Ja me mõistame, et see uni lõppeb enne, kui troll peatub.

Peterburi trollis ei kallistata. Isegi unes. Ja ei nuteta.

Uni lõppes tõesti. Jooksin autoportree ette tänama kohtumise eest. Jäi ainult lisada, et istun praegu arvuti ees ihualasti, panen unenägu kirja.

13.6.19, kl 6:35

Olin kindel, et eelmine unenägu jääb viimaseks, kuid, nagu räägitakse, *never say never*.

Iga õhtu ma ütlen kallima autoportreele: „Tule minu juurde. Ma ootan Sind.“ Vaatame kurvast teineteisele silma. Unes tavaliselt ei tea ega mõista midagi, kuid parem kohtuda nii, kui mitte kuidagi.

Talvel pimedas sõidame autoga metsa, et sinna ööbima jääda. Keegi kolmas on meiega, me hea tuttav, naisterahvas. See kolmas ongi rooli taga. Surm? Ta oli ju meiega pidevalt rohkem kui kolm aastat. Jõime temaga hommikuti kohvi, ajasime viisakat juttu, siis võttis ta esikunurgast oma vikati ja läks tööle.

Jõuame kohale. Ümber on hõre ja madal noor männimets. See mets on tuttav. Kus ma küll nägin sellist? Juba ärgates tuletan meelde: Pelgulinna ääres, Stroomi ranna pool, kui Sõle tänava uusi maju ei olnud veel ehitatud, ja seal sai suusatamas käidud. Tõesti oli see tihti pimedas, talvine päev on ju nii lühike.

Tahan lõket teha. Seda ma oskan, ja talvel metsas kulub ära, eriti kui peame siin ööbima. Kallim kiidab: „Tore, et meil nüüd nii palju ruumi on!“ ja hakkab endale magamiskohta valima. Aga lõkkega peatab ta mind: „Oota, täida esiteks välispassi taotlus, sul lõppeb ju välispass!“ Istungi kuhugi ankeediga. Külma me ei tunne.

„Ma tahan, et Sa Krivovi juures töötad,“ – ütleb mulle kallim. Krivov oli teadusuuringute osakonna juhataja, kui kallim nooruses Leningradi projekteerimisinstituudis töötas. Need olid väga põnevad ja muljerikkad aastad, kallim hiljuti kirjutas sellest oma mälestustes. Krivovist peab kallim lugu kui metodoloogist. Pole kuigi palju inimesi, kellest kallim lugu peab. „Krivov on ju nüüd Moskvas, kas pean sinna kolima?“ – küsin mina. Kallim jääb vastuse võlgu.

Varsti lõppeb meil remont, ja me korter läheb üürile. Siis pean ma tõesti kuhugi kolima. Arvan, et kolin Kärdlasse, Hiiumaale igatahes. Lapsed kutsuvad Helsingisse, kuid neil on liiga vähe ruumi, et sinna alaliselt elama asuda, kuigi mu töökoht Tallinnas oleks Helsingist lähemal, kui Kärdlast.

Tuleb välja, et kallim teab seda kõike ning pakub omalt poolt ootamatut lahendust. Tõesti, Moskva palgad on Tallinna palkadest kõrgemad. Kui sai juba surmaga kohvi joodud, miks siis mitte arutada Moskvasse kolimist?

27.6.19, 6:20

1986

Taipan äkki, et unenäod ja reaalsus vahetasid minu jaoks oma kohad. Kui näen kallimat unes, see on sündmus, selle muljega käin pärast mitu päeva ringi. Aga kõik, mis ärkvel juhtub, unustan niipea, kui sellega toime tulen.

20.8.19

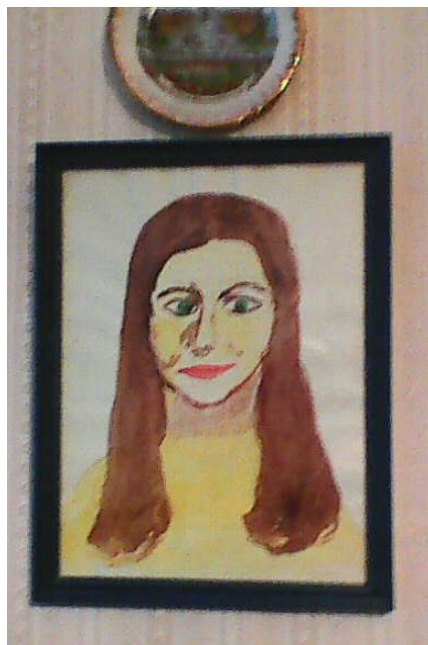

1990

Esimest korda nägin kallimat unes haigena. Ja haigla oli kusagil linnast väljas, elektrirongiga tuli sõita. Haigla oli kahekorruselises puumajas, linnas selliseid ei olegi enam. Ja kõik see oli talvel, lumi oli maas. Kallimal jäi töö juures üks objekt pooleli, pidin teda aitama, ja objekt asus ka linnast väljas, veel kaugemal kui haigla. Tuli sinna sõita mingeid andmeid tooma kohalikust geoloogiafondist. Oli tarvis minna hommikuse rongiga, kuid magasin sisse. Pole viga, saab ka hiljem seal käidud. Sõita tuli nii

kaugele, et oleks võinud rongis ka aruande koostada, kallim ootas seda minult. Kahtlesin, kas ma kõike vajalikke asjaolusid tean, kuid, mis teha, pidin kuidagi toime tulema. Siis sõitsime rongiga haiglasse. Vagunis käisid põdrad ringi, terve pere. Nad olid inimestega harjunud, käitusid viisakalt. Haiglas olid suured palatid, mitmele haigele, nagu vanades haiglates ikka. Kallim läks kuhugi, jäin teda voodi juurde ootama. Mõne aja pärast hakkasin muretsema ja läksin kallimat otsima. Leidsin ta kõrvalt palatist, kus ta kursusekaaslast kohtas (haiglas oli kord tõesti selline kohtumine). Kallim palus õhtusööki talle sinna tuua, et vestlust sõbrannaga jätkata. Panin tähele, et kallim on väga oma autoportree nägu.

19.9.19

Kallima autoportree, 1994

Olen mitu korda lubanud lõpetada see unenägude jutustamine. Noh, saagu see järjekordseks viimaseks. Olime kallimaga puhkusele minemas, pakkisime kohvleid. Nägin kallima kohvri põhjas väikseid kääre, mõtlesin: „Vaata, kui tubli! Ilmselt on kusagil kohvritaskus ka nõel niidiga.“ Ja teate kust ja kuhu me puhkama sõitsime? Eestist Venemaale! Tekkib küsimus, kus me siis olime selles unes, minevikus ei ole ju kunagi midagi sellist olnud. Ilmselt Täitmatus, selles samas Täitmatus, mida Aleksander Grin suurest tähest kirjutas ja seletas unistajate piiblis (oma teostes), et kui Täitmatu äkki kutsub meid, siis alles need kõige põnevamad seiklused algavad. Tegelikult on Grini Несбывшееся midagi Täitmatu ja Täitumatu vahepealset.

Arvan, et Grini ja Bulgakkovitki mõistab täiesti ainult nõukogude lugeja, kellel paljud täiesti süütud asjad olid põhimõtteliselt kättesaamatud, see pole olnud hinna küsimus.

Mõistatuslikul kombel ei ole olnud kallim nõukogude lugeja. Tal pole meeldinud Bulgakkov, ja ka Grini kangelaestest rääkis ta irooniliselt (need kujud olid tol ajal juba nii kulunud, et neid tõsiselt võtta oli raske.) Nõukogude Liidus oli kallim tõeline valge vares, ja ainult siis, kui ta hakkas arhitektidega töötama, sattus ta enam-vähem omataoliste seltskonda.

Üllataval kombel oli kallim unistustest kõrgemal. Tal olid omad väärtused, mis olid peidetud sügaval hingepõhjas, mitte unelmate maal.

20.9.19

Heidan magama eriti halvas meeolus. See elu ilma kallimata on tõeline õudukas. Ükski Hitchcock poleks osanud sellist välja mõelda. Ja mis pagana pärast mulle selles peasa anti? Õudukas ei sobi ju mulle sugugi! Mulle sobiks lüüriline komöödia – natuke naljakas ja hästi armas. Sellises tujus jään magama, ja mulle saadetakse märuliunenägu.

Justkui ajaloolised sündmused on toimumas, sellised, nagu Rahvarinde ajal, ja me kallimaga sõidame sel puhul Moskvasse. Seal võtame pangas tagastamata laenu. Kallim taipab, kuidas seda teha – tarvis on pikk taotlus täita, vene keele reegleid rikkudes. Nimelt nii, et lauseosad ei ole omavahel üldse kooskõlastatud. Taotlus võetakse tõesti vastu, ja meile antakse väike pikergune vineerist laekas rahaga. Avame hetkeks selle kaane. Laekas on hooletult raha täis topitud. Ilmselt on sees mitme kuu palga suurune summa. Üle lugema ei hakka, arvame, et parem on kassa juurest kiiremini kaduda.

Ometigi süda hakkab valutama, et me selle „laenuga“ vahele ei jää. Arvan, et tarvis raamatupidajaga nõu pidada. Raamatupidaja, tuttav mees, meist natuke vanem, möödub parajasti, ja mul on heameel, et ta meid teretab, rahvast ümber palju, ta oleks võinud teeselda, et pole meid tähele pannud. Ütlen talle, et tarvis üht asja arutada. Raamatupidaja ei küsi midagi, vastab täiesti rahulikult, nagu see Rahvarinde ajal kombes oli, et kell 11 õhtul tema tütre juures. Noogutan, et tean kus see on, ja naeratan: „Nägemiseni!“ Siis hakkab meelde tulema, kus küll too tütar elab. Selgub, et see on Tallinnas, eramaja Kristiine linnaosas. Noh, olgu nii, õhtul oleme kohal. Meid lastakse sisse, tuld põlema ei panda, tänavalatern paistab esikusse läbi akna... Siin see uni

lõppeb, oli ju põnev? Meenutab juba rohkem Kafkat, kui Hitchcocki.

Äkki tuleb meelde, et sellel tuttavalt, kes meil raamatupidaja osa mängis, naine ja tütar hukkusid autoõnnetuses. Nii et see oli ikkagi õudukas, lihtsalt ärkasin õigel ajal.

15.10.19

Olen juba mitu korda lubanud unenägude kirja panemine lõpetada, kuid nii koomilist lugu on võimatu unustusse jätta.

Juhtus see, mida pole osanud oodata, millest pole julgenud unistada – mulle anti tagasi mu kallim. Tervena, lõbusana, ebamaiselt ilusana. Oleks tahtnud kallimaga voodisse heita elu lõpuni (nüüd tean ju, et elu ei kesta kuigi kaua). Hoida tal käest kinni, kuulata rahulikku hingamist, rohkem ei ole midagi vaja, süda oleks niigi õnnest lõhkemas.

Kuid kallimal ... ei ole õrna aimugi me „seiklustest“. Ei hakka ju ma talle jutustama, et tead, kus ma käisin – maailmas, kus Sind enam ei ole, ja see on koledam kõige jubedamast õudukast. Ei, kallima tuju ma ei riku. Tuleb jälle elada hirmsa saladusega.

Oleme kusagil puhkamas. Kallim leidis endale sõbranna. Nad arutavad tähtsat küsimust – kas jääda siia veel üheks päevaks. Olenevalt sellest otsusest veedame tänast õhtut. Igal juhul oleme selle sõbrannaga seltsis. Ja nii nad lobisevad, lobisevad, kuni unest ärkan.

28.10.19 (enne kallima sünnipäeva)

1988

Kartsin, et kallim mõistab mind hukka liiga avameelsete luuletuste eest, kuid lootsin siiski, et seda ei juhtu. Tänapäevane kohtumine unes, nii ammuoodatud, võiks vist sellist lootust anda.

Ootasin mingi ürituse algust kusagil külaklubis, halvasti valgustatud vanas puumajas. Rahvast oli palju, kõik olid mõttekaaslased, seepärast üritusest ei olegi räägitud. Keegi kahtlast tüüpi noormees korjas raha kõrge eesmärgi toetuseks. Andsin talle 105 euri. Pärast ilmus tema abiline, seletas, et nii palju pole vaja ja andis 85 tagasi. Üks kena daam hakkas kõigile võileibu tegema. Mul oli kaasas juustu ja sinki, ulatasin need talle. Paar

singiviilu jätsin omale, justkui aimasin, et neid võib veel tarvis minna.

Siis tundsin, et ei saa sinna enam jääda, pean ruttama oma kallimat otsima. Halli taeva all sammusin õhtuhämaruses piki porist külateed, kui vastu hakkas tulema lõpmatu sõjamasinate kolonn. Tundsin ära raadiolokatsiooni jaama, millega mul kroonus tegemist oli. Natuke teine mudel, vist veel vanem, kui minul. Siis märkan, et eemal teine lokaator keerleb juba. Tähendab, õppused juba algasid, ja kas need ongi õppused? Ega sõjaväelased seda ei tea, neile ei öelda ju. Nüüd on hilja otsima minna! Tagasi klubisse! Sõjaväelased ei pane mind tähele, on ametis oma tegemistega. Taipam, et üritus, millest osa võtan, on sõjavastane.

Klubis näen oma kallimat. Me ei imestagi eriti, kui ühed ajaloolised sündmused on käimas, kõik on võimalik. Kus siis veel võivad mõttekaaslased kohtuda kui mitte meelevaldusel? Kallistame teineteist pisarsilmi. Kallimat õlast emmates, kuulutan kõigile valjusti: “See on minu kallim! Me leidsime teineteist!” Inimesed naeratavad meile südamlikult, jagavad me rõõmu. Keegi vastik vanamees küsib äkki: “Ja mis sa tahad sellega öelda?” Kõik vaatavad teda sellise pilguga, et ta vait jääb ja hakkab ka hädiselt naeratama.

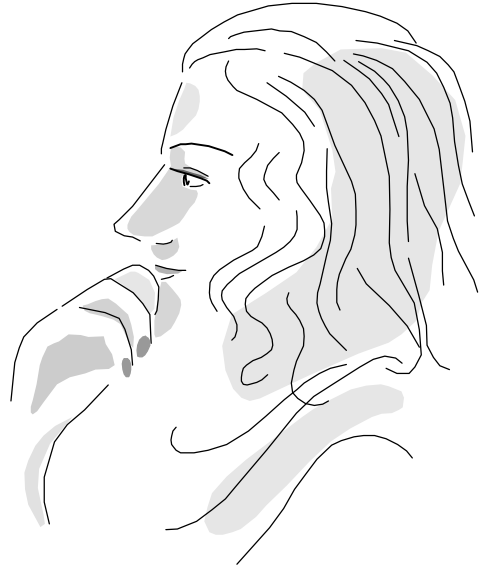
Kallistan kallimat selja tagant, ja käsi sattub kogemata ta vasakule rinnale. Me ei häbene seda sugugi, kui nii kaua pole näinud teineteist, võiks lausa meelega käe rinnale panna. Aga rind... on nagu kuuenda klassi koolitüdrukul. Ime küll, nii kaua pole olnud seda kellelgi vaja, veel natuke, ja oleks täiesti sulanud. Olgu pealegi, peaasi, et me jälle koos oleme!

“Lähme teeme suitsu,” – ütleb äkki kallim. Säh sulle, on suitsetama hakanud. Aga kui üks inimene peab rohkem kui kaks aastat oma kallimat ootama ja igatsema, miks ei või ta siis suitsetama hakkama? Suitsu teha sai teise korruse rõdul. Otsime treppi, mis ülesse viib... Siin see unenägu lõppebki.

15.6.21

1988

1988

* * *

Me elame nüüd suurepärasel kohal,
kus toast on paplite sahinat kuulda.
Sul meeldis ju alati lehtpuude kohin,
ja tuul parajasti nii ägedalt puhub.

Sa mäletad, varem meil oli kuus akent,
kuid ühestki ühtegi puud polnud näha,
ja kohinat ei ole kunagi kostnud,
vaid müra ja üminat, busse ja trolle...

Oh, Issand, kui tore meil oli seal olla!

15.8.21

* * *

Ka minule, tead Sa, meeldis tuul,
rändavad pilved, lehvivad lipud,
lainete pritsmetes sadamamuul,
vastutuult ruttavad tornitipud.

See ärevus, mis oli tekkinud siis,
kui maailm liikus, võbises, kiikus,
mind unelmas kallima poole viis,
sinna, kus lõppeb kord tegelikkus.

Siis uskuma jäin, et ootad Sa mind,
ükskõik kui kaua, ükskõik kui kaugel,
mind haaras väljakannatamatu ind
leida Sind tärpanud lootuse valgel.

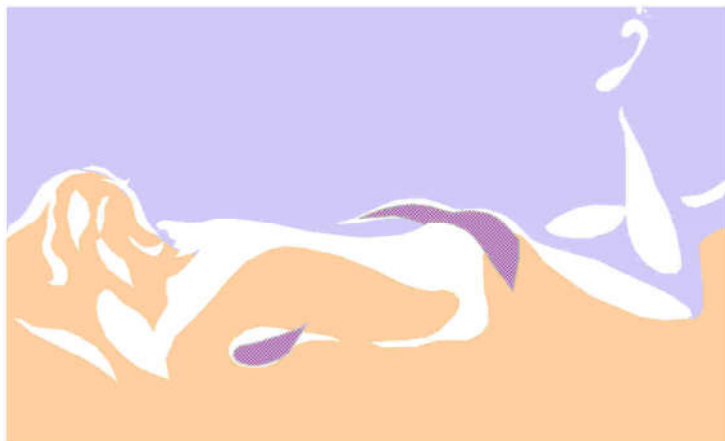
Sind, kes ainuke taeva all mõistad,
kui tähtis võib olla puude kohin,
tahaksin kätel kõrgele tõsta,
kas seda tõesti kunagi tohin?

15.8.21

* * *

Tean, tean, mida te mõtlete: Ei ole su kallim mingi
ideaalne kuju – tujukas, jonnakas, koguni upsakas... Mul
on teist kahju! Te ei mõista, mida see jonnakus armunud
südames tekitab – vaimustust! Ja uhkust, uhkust olla
peadpööritavalt veetleva daami rüütel, olla temale ustav.
Igavesti.

16.8.21

1990

* * *

Kui inimene jõuab kord sinna, kus pole vaja enam paljast keha häbeneneda, tuleb tal äkki meelde, et see oli juba kunagi, lapsepõlves, kus emme oli ihualasti, ja issi oli ka alasti, ja ise olid paljas kui porgand, kuid see pole mitte mingit piinlikust tekitanud. See oli ju tõeline paradiis! Kes küll oskaks ette kujutada, et kunagi sattud sinna jälle?

16.8.21

Möödaminnes

Könnin Härma tänavat kanali poole. Siin, majas nr 5, neljandal korrusel, onu korteris ööbisime me kallimaga ei tea mitu korda, nautisime sürrealistlikku vaadet aknast piki kanalit. Kui onu pere veel Pelgulinnas elas, seal veetsime me koguni oma pulmareisi. Aga siin, teate, mis me siin kord tegime? Laotasime öösel voodilina pehmele põrandavaibale. Midagi sellist ei ole meiega kunagi

juhtunud. Hotellitubades lükkasime ainult voodid kokku, et teineteise käest kinni hoida, ja ootasime kannatlikult, millal jälle oma voodi sattume. Nii et onu juures tundsimme ennast täiesti nagu oma kodus. Hakkan millegi pärast lämbuma... Palun vabandust.

27.8.21, kanalis 13. bussi oodates

* * *

Sina armastad sügist,
oled tõsine tüdruk,
salapäraselt nukker
ja endassetõmbunud.

Oleks selliseks ikka
nähtavasti ka jäänud,
kuid me teineteist leidsime,
ja mis lahti on pääsenud!

Said Sa lõbusaks, lustakaks,
said iseendaks,
virmaliseks, kes kosmoses
mängleb ja lendleb.

Ja mis minuga juhtus,
täielik anomaalia –
süngest graafikust
sain mina vallatuks maalijaks.

29.8.21

1995

Valter Peterselli mälestuseks

Ärkame jälle teistsuguses maailmas,
mida ei osanud keegi maalida -
vaesemas, kehvemas ja armetumas,
ning valusasti kõrvetavas.

Veendume jälle, et lahkuvad parimad,
järelejäänuid nad tunduvalt harivad.
Oleme ise nüüd veidi teistsugused,
taevas meid hoidku sellistest lugudest!
Mõni jääb koguni tänuvõlgu,
ja selle peale ei kärata “olgu!”

24.8.21

Naljakas liigutav lugu

Välitööde lõpupidu. Sai lauldud poole ööni. Ja joodud, muidugi, kuid seda ei pandudki tähele. Ega see ometi lahkumispeoks ei saa? Mitte virmalistega, mitte Lapimaaga, vaid... Kus on mu kallim?.. Läks juba magama. Sammun tüdrukute tubadesse, mõtlemata, et nii hilisel ajal on see natuke ebaviisakas. Kallim ilmselt ootab mind. Ta tõuseb välivoodil istukile. Ta on ihualasti, kuid ei häbene seda, unustas vist, et nii ei tehta, ja kallistab mind rõõmsalt. Pistan ta tagasi magamiskotti ja magamiskotti emmates jään kallima kõrvale magama. Me uinume silmapilkselt, marsruutides oleme harjunud teineteise kaisus puhkama. Oleme nii noored ja kõhnad, et mahume kahekesi välivoodile.

Hommiikul ärgates avastame, et me pole ainuke paar, kes pole suutnud sel ööl teineteisest lahti kiskuda. Teisel välivoodil lamavad me sõbrad, kes hiljem me pulmas tunnistajateks said. Neljakesi naerame südamest oma kohkumist, ja see teeb loo veel armsamaks. Sõbranna, kes kogu hooaja mängis innukalt Väikest Röövlitari Lumekuningannast, jätkab samas vaimus: „Ärge nüüd ainult mõlemad korraga siit väljuge!“ Läbikäidavas toas magavad veel kaks tüdrukut. Me naerame jälle. Nii tore, et olukord ei tekita mingit segadust ega piinlikust!

Nii algabki päev, mis toob meid lennukiga tagasi linna, kus kõik on teisiti. Kus tuleb veel kogu maailmale tõestada, et see on su kallim. Ka vanematele, kallima ja oma vanematele. Kuid seda alles aimame. Ähmaselt.

29.8.21

* * *

Kui oleks kohvik „Päril“
endiselt Vaksali tänaval,
seal kindlasti ma käiks
hommikul, õhtul ja päevalgi.

Tean, et sinna Sa tuled,
tuled mind otsima Tallinnast.
Kustunud kohviku tuled,
jäänud vaid mälestus kallimast.

Lisada tahaks veel midagi,
kuid mis sa ikka siin lisad?
Ei ole silti, ei viitagi,
vaiki või meeletult kisa.

7.9.21

2010

1994

* * *

Milline ma olen ilma Sinuta?
Ära parem küsi, Sinu küsimus
abitult jääb vastuseta rippuma,
pimeduses murelikult kobama.
Olen Sinu kaja, Sinu peegeldus,
Sinu vari, Sinu jäljed lumel,
Sinu unenägu, Sinu kaisukaru.
Olen Sinust unistus ja luuletus,
olen Sinust joonistus ja jutustus.
Olen osa meist, ei miskit muud.

17.9.21

2020

Innustus

Ootan õhtul kallimat Gostinnõi metroojaamas. Me töötame parajasti tema väitekirja kallal, ja see on samapõnev, kui me ühised diplomiprojektid peale ühist praktikat Lapimaal, kus me teineteist leidsime. Kallima juhendaja, ehitusgeoloogia kateedri juhataja, andis talle hulljulge teema – ehitamise kogemuste rakendamine ehitusgeoloogias. Leningradis oli aastakümneid mõõdetud majade vajumisi, kuid mitte keegi pole teadnud, mis nende vaatluste tulemusega peale hakata. Metroojaamas oodates taipan äkki, et võiks kasutada ühte vana geodeetilist võtet – vigade jaotamist. Veaks on antud juhul mõõdistatud ja arvutatud vajumise vahe, ning jaotada seda tuleb vundamendi aluse kihtide vahel, neid on tavaliselt mitu. Loomulikult, proportsionaalselt kihtide panusele

vajumisse. Ja kui selline jaotus on tehtud, kerge on leitud koostisosad ümber arvutada kihtide deformatsiooni mooduli paranditeks. Selleks ajaks olin juba ammu selgeks õppinud algoritmide leiutamist peas ilma paberi ja pliiatsita. Oskasin hinnata ka tulevase tarkvara töökindlust ja efektiivsust. Kuna leitud lahendus meeldis, peegeldus mõttetöö ja inspiratsioon mu näoilmes. Kordasin oma mõtisklusi veel ja veel ning aina rohkem veendusin, et see kord kõik õnnestub, ja oleme lõpuks õige lahenduse leidnud.

Siis astub mulle ligi üks tundmatu meesterahvas, minust ilmselt paarkümmend aastat vanem, palub viisakalt vabandust ja tunnistab, et jälgib mind juba mõni minut ega suuda enam oma vaimustust varjata, kuna sellist pilku, sellist silmasära ei ole ta väga ammu näinud. „Te mõtlete vist praegu millestki äärmiselt huvitavast, olen kindel, et tegemist on loominguga,“ – ütleb ta mulle. Ma kinnitan, et jah tõesti väga põnevad on mu mõtted ja täiesti loomingulised. Ei mäleta, palju ma jõuan talle seletada. Eskalaatoril ilmub mu kallim, jätan tundmatuga hüvasti ja seletan nüüd juba kallimale, millise lahenduse ma teda oodates leidsin ülesandele, mis meid mõlemaid vaevas siis. Sammume kallimaga mööda Nevskit kodu poole, ja iga sammuga läheb tuju veel paremaks, kuna nüüd on rõõm ühine. Rõõm ja lootus, et sellest õhtust peale hakkab meil asi liikuma, hakkab veerema vapustava, enneolematu triumfi poole.

Ei tea, kas suutsin seletada, milline joovastav nauding on teaduslik looming, kui see on ühine kallimaga. Ei hakka millegagi võrdlema, uskuge palun, et sellised õhtud jäävad eluajaks meelde.

18.9.21

2013

Unenägu

Suvisel nädalavahetusel oleme kallima- ja kooliealise pojaga maal jalutamas. Ilm on pilves kuid vaikne. Sattume orienteerumisvõistlustele. Poisid ja tüdrukud, numbrid rinnus, jooksevad me ümber kaartitega, ja teevad seda nii isukalt, et tekkib tahtmine üritusest osa võtta. Muretsen kusagilt ka meile kaardid ja isegi tossud jalga. Pilves ilmaga oleks ka kompassi tarvis, kuid unes ei tule see meelde, stardime! Ees on metsasiht, ja tuleks hetkeks peatuda, et seda sihti kaardil leida ja oma asukohta täpsustada, siis teaks vähemalt, kuhu poole joosta. Aga kallim ja ka poeg muudkui silkavad edasi. Püüan neile

järgi jõuda, kuid jään maha. Hakkan juba kahetsema, et pakkusin sellist seiklust. Kui nad nüüd metsa eksivad, kust ma neid otsin? Siin unenägu lõppeb, Kohtume finišil, järgmises unenäos.

18.9.21

* * *

Töökaaslased – minu sõbrannad
on kaunid kui jumalannad
ja armsad kui taevainglid,
kurameerimist mitte mingit,
lihtsalt nii head sõbrad,
et hommikul tööle tõttad,
et nendega kohvi juua
ja midagi kaasa tuua,
ning naeratad üle laua,
nii kestab see juba kaua.

19.9.21

* * *

Kallimal meeldivad minu sõbrannad.
See on nii meelitav – näha:
sõbranna on andekas,
sarmikas, vaimukas, lustakas
ja lapsikult armas.
Kuid kallim on ikkagi kallim.

19.9.21

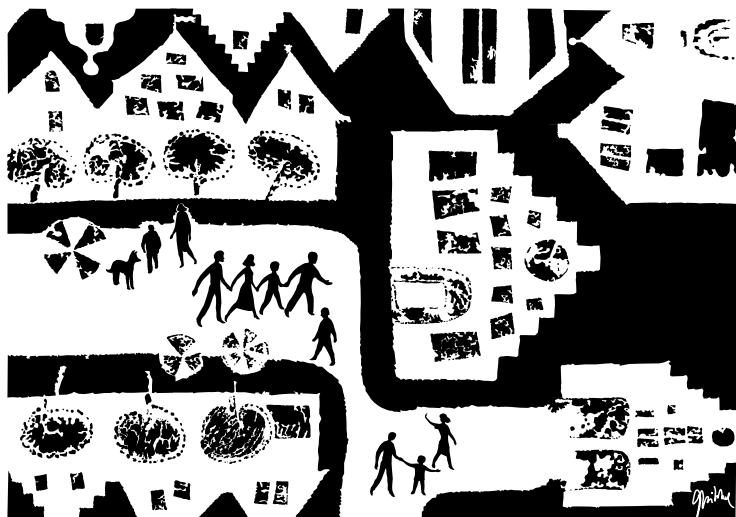
Muinasjutt

Nägin muinasjutulist und, und, kus kõik unistused täide läksid. Tuletasin küll unes meelde, et oli justkui mingi tõsine takistus, miks nii olla ei saa, kuid mingi sisemine hää ütles mulle kindlalt: “Kui oligi midagi, see jama tuleb nüüd unustada.” Ei hakka meenutama unenäo viirastuslikke seiklusi, parem räägin põnevast teemast, mida unenägu puudutas.

See on ühine teaduslik looming. Seda rõõmu saime tunda, kui kallimaga oma diplomitöid kirjutasime ühise Lapimaise geokeemilise praktika andmeil. Seal Lapimaalt oli lausa võimatu lahkuda, ja see jätkubki meil tänapäevani, ikka oleme kallimaga justkui marsruudis kusagil soode ja kaljude vahel. Ja geokeemia on nii põnev oma mõistatuslikkuses – mitte et meie oleme seda liiga vähe õppinud, vaid lihtsalt keegi ei oska geokeemilisi anomaaliaid veenvalt tõlgendada. Tööle aga me sattusime hoopis ehitusgeoloogiasse, mida mina ei ole üldse instituudis õppinud. Kallim õppis, kuid eelistas hüdrokeemiat. Peale instituudi lõpetamist käisin paar korda raamatukogus geokeemilisi raamatuid lappamas, kuid varsti sai selgeks, et uurida midagi, millega sinu töö ei ole otseselt seotud, on päris võimatu. Ehitusgeoloogiat me pole tundnud siis küllalt hästi, et seal midagi uut leiutada. Järgmisel aastal aga said meile aktuaalseiks hoopis teised teemad – tuli õppida sünnitamist ja rinnaga toitmist. Tuletan meelde, et tol ajal ei ole mehi sünnitusmajja lastud, nii et kogu abi ja toetus pidi aset leidma enne ja pärast. Sünnitusel endal sai aidata vaid nii palju, et palkasin tuttava ämmaemanda ja tõin ta suvilast linna, kui meil kõik algas. Ja kui need ülitõsised mured

kord möödas olid, selleks ajaks olid meil juba ehitusgeoloogias küllalt suured kogemused, et saime ka seal midagi üsna uut ja huvitavad teha, seltsis muidugi, milleks muidu see teadus, kui ta kallimaga ei ühenda?

20.9.21

1994

* * *

Sõbranna saatis mulle pildi,
ja pildil oli minu kallim,
pilt oli tehtud Regensburgis.
Kõik oli minul justkui meeles,
kuid et mu kõrval oli ime,
mis kõigist unistustest kaunim,
see oli üllatuseks siiski.
Päev ainus jumalanna kõrval
on seda väärt, et pärast põled
sa põrgutules igavesti.

20.9.21

Unenägu

Mu kallim, ma tänan Sind kogu südamest! Öiste kohtumisteta oleks kõik väljakannatamatu. Peame ju vastu pidama, kes muidu me poissi matemaatikas aitab?

See kord oli kohtumine seiklustega. Pidime kuhugi lendama ja jäime hiljaks – lennuk võtab juba hoogu. Ometigi jõuame lennuki tiivale ronida. Liigume ettevaatlikult edasi, saame juba kabiini sisse piiluda ja näeme, et lendur on hiinlane. Oi, see mees ei peatu, isegi kui märkab meid tiival, taipame me. Õnneks lennuk pidurdab stardirajale pöörates. Hüppan tiivalt maha, püüan kinni kallima.

Ruttame nüüd jälle registreerimisele, lootes, et meid järgmisele reisile võetakse (mul oli kunagi juhus, et jäin lennule hiljaks, ja lasti järgmisele). Sammume piki sügavat ja laia kraavi, mille põhjas niriseb väike oja. Võtan kallima käekoti, et tal kergem käia oleks...

26.9.21

Ühisvagnis

Sõidan ühisvagnis Permist Peterburi. Akna taga on pakane ja pimestav veebruaripäike. Tulen geofüüsikaliselt konverentsilt, olen rahul oma esinemisega, suhtlemine kolleegidega oli meeldiv ja huvitav, kodus ootab kallim, kujutan juba ette, kuidas jalutuskäigul temaga muljeid jagan kolleegidest ja nende ettekannetest. Ei mäleta, et ma vagnis midagi lugenud oleksin, naudin lihtsalt niisama oma reisi. Vagnis on palju allakooliealisi lapsi. Nimelt mudilasi, koolilapsed peavad praegu koolis olema, vaheaeg on ainult üliõpilastel. Lapsed saavad omavahel

tuttavaks, ning üsna varsti lõbus seltskond jookseb vagunis ringi ja turnib riiulitel. Rõõmustab, et ükski täiskasvanu neile märkusi et tee, kõik aina naeratavad ja tunnevad head meelt, et lapsed mängivad.

Minu vastas sõidab väike poiss oma isaga ja küljekohal - noor daamike, kelmikalt lapsik või lapsikult kelmikas, lausa Sonja Henie „Päikesepaistelise oru serenaadis“. Daamike rändab ilmatu suure ja raske kohvriga, mis kaasreisijate abiga pakiriiulile tõstetakse. Saame tuttavaks, daamikese nimi on Katja.

Ostsin Permis 17. sajandi graafiku näituse piltidega kataloogi, nimi läks kahjuks meelest (mitte Callot). Viin selle pojale, kes on „Kolme musketäri“ fänn, ja oskab hinnata raamatukest, kus saab näha näiteks La Rochelli piiramist sündmuste osavõtja pilguga. Pakun raamatukest ajaviiteks Katjale vaadata. Katja uurib seda kaua ja suure huviga, mis teda minu silmis väga hästi iseloomustab.

Ka naabripoisiga saab Katja tuttavaks ja hakkab temaga mängima. Seda Katja oskab, ilmselt on tal oma lapsed või palju noorem vend. Et mõnusam mängida oleks, ronivad nad ülemisele riiulile ja möllavad seal nii, et oleks poiss natuke vanem, piinlik oleks vaadata. Ometigi on poiss parasjagu väike. Kui ta suureks kasvab ja oma kallima leiab, siis oskab temaga mängida, nii et kallim rõõmust kilkab.

Veebruari päev ei ole kuigi pikk, ja saigi varsti otsa. Hommikul kell 5 jõuab Katja kohale. Aitan tal tohutut kohvrit vagunist välja tõsta, jaam oli madala platvormiga. Vaguni eesruumis peatust oodates, ütlen Katjale: „Küll olete alles vapper rändur!“ Katja heidab minule oma veetleva kelmika pilgu. Mees (või vend?) tuli Katjale vastu, ootab vaguni ukse ees.

Kui poiss hommikul ärkab, küsib ta minult kohe: „Kus Katja on?“, ja see kõlab nii tõsiselt ja nii nõudlikult, et ma lausa kannan talle ette: „Kell 5 hommikul väljus Katja Tihvinis. Aitasin tal kohvriga toime tulla. Mees ootas Katjat vaguni ukse ees.“

26.9.21

Venceremos

Mammi tõi väliskomandeeringust T-särgi Tšiili lipuga, millel oli suurte tähtedega kirjutatud „*Up Venceremos!*“ Kallim hakkas seda kandma. Me pole sellest kunagi rääkinud, kuid oli selge, et kes käib ringi sellises särgis, oleks Allendega, kui sattuks siis Tšiilisse. Olime lihtsalt Lapimaal nende sündmuste ajal, marsruudis olime.

Kallima puhul ei ole ma kunagi tema kangelaslikkuses kahelnud. Kahjuks tuli selles hiljem veenduda. Käisime haiglas arvutitomograafiat tegemas. Sõidame juba taksoga koju, kui äkki haiglast helistatakse ja palutakse jalamait tagasi ilmuda. Ilmume ja saame teada, et meil on kopsu arteri emboolia, ja elada jäi vaid tund aega, kui ei alusta otsekohe haiglaravi. Küsime, palju selline ravi maksma läheb. Hind on mingist teisest maailmast. Palume kiirabi kutsuda, mis meid tasuta haiglasse viiks. Ja siis ütleb äkki mu kallim: „Me pole täna hommikust söönud. Kas tohime süüa minna?“ „Jah palun, - saame vastuse. – Kohvik on esimesel korrusel.“ Lähmeги sinna ja einetame rahulikult kiirabi oodates.

Kui arvate, et oht oli liialdatud, hiljem sain teada, et just sel päeval suri kallima vanem sõbranna ja just selle diagnoosiga. See oli sõbranna, kes kunagi oma poissõbraga tülli läks ja tuli tulevase kallima käest nõu

küsima, mis nüüd rasedusega peale hakata. Kallim palus armu, tuletas meelde, et ta on alles koolilaps ega tea midagi neist asjust. Sõbranna katkestas oma esimese raseduse, ja pärast ei ole temal enam kunagi lapsi olnud.

Haiglas kord toodi kallima palatisse üliõpilasi erialaga tutvuma. Kallim tõusis voodilt, külalisi tervitades. Onkogünekoloogia osakonna juhataja oli ekskursioonijuhiks, seletas ühte kui teist kallima haiguse kohta. Esinemist lõpetades, tegi kallim kombekalt kniksu. Te panite tähele, millises osakonnas kallim ravil oli?

2.10.21

2020

Unenägu

Heidan magama kehvas tujus. Mõttes on puha Eesti kodakondsuse saamise probleemid, mõni neist tundub päris lahendamatu olevat – et Vene võimudelt tuleb kodakondsuse muutmiseks luba küsida. Venemaa ei ole ammu juba üks viisakas riik, kellelt võib midagi heaga saada, imelik et seda ei mõisteta. Uinun üsna nukralt, lootuseta kallimat täna unes näha, kuigi kutsusin teda kohtuma, nagu alati.

Unes sõidan kuhugi Helsingist elektrirongiga. Näen akna taga tundmatut maastikku, taipan, et olen valele rongile istunud. Mis muud, kui tarvis järgmisel peatusel väljuda ning tagasi *Rautatientorile* sõita. Otsin raudteeharu, kus rongid vastassuunas liiguvad, millegi pärast on see eemal. Olen Helsingis kaks korda eksinud. Üks kord vanema kolleegiga ja teine kord – kallimaga. Mõlemad korrad oli jube häbi – käin siin juba rohkem kui kümme aastat, aga kuidagi ei jää meelde selle linna plaan.

Äkki kohtan kallimat seal tundmatus rongipeatuses, kuhu kogemata sattusin. Me lausa juubeldame – pole tarviski nüüd enam kuhugi sõita, midagi otsida pole tarvis, mida veel siin ilmas otsida, kui oleme teineteist leidnud?! Kallim on kodu ja kodumaa, ja üldsegi üks kindel linn ja varjupaik. Saame toa lähimas võõrastemajas. Tuba on imemugav, või paistab ta selline olevat läbi õnnepisarate? Siin meid keegi ei tülita. Oleme noored, vaevalt 30-aastased. Võtame riidest lahti, kallim lippab rõõmsalt ringi *topless* bikiinis, mis sobib talle hullupööra. Ma mõistan kohe, miks just nii – *topless* – et olla nagu Jill kallima lemmikfilmist “Maja puude all” (1971). Veel enne seda, kui me teineteist leidsime, meeldis kallimale see prantsuse

film, mille peategelane Jill on unistaja ja seikleja vaatamata sellele, et ta on kahe lapse ema. Näiteks, võib ta kaubaalusel mööda Seinet pojaga sõitu teha, loomulikult võtavad laevnikud heameelega pardale nii kena emme toreda väikse poisiga (vanem tütar läks juba kooli). Selle seikluse eest saab Jill pärast kergelt noomida oma mehelt, kes on väga andekas noor teadlane ja oli mures, kuhu nad kadusid (mobiiltelefone ei ole veel leiutatud). Poolalasti aga oli Jill otsimas, mida jalutusele selga panna, ja see pilt oli nii armas, et isegi tolleaegsed nõuka tsensurid pole raatsinud seda filmist välja lõigata. Kallima sünnipäeval leidsin selle filmi Netist, nutsin nii et seda nägu. Me pole kunagi sellest otse rääkinud, aga ilmselt oli see mõlema unistuseks – olla samasugune paar – noor andekas teadlane oma veidi lapsiku kallimaga. Isegi mõned kallima kirjad olid allkirjastatud “Sinu Jill”. See oli lausa naljakas – kuidas me reaalsusega võitlesime oma ideaali poole püüdes, kuigi me elu pole olnud sugugi prantsuse filmi moodi, tuli tööstusettevõttel rasket tööd teha, haiglas ravil olla ja kroonus teenida, ja oma korterit pole meil olnud, aga oli unistus, hoolikalt varjatud ja peidetud, mis oli reaalsusest palju tähtsam.

Siin unenägu lõppeb, ja kes küll oskaks nii ilusale unenäole midagi lisada?

11.10.21

* * *

Kehaline ühtsus,
esteetiline ja erootiline,
on nagu usutunnistus kirikus.
Kuidas veel
saab armunute ühine hing ennast väljendada?
Sõnad kuluvad ju nii ruttu,
kirikuski korratakse igal jumalateenistusel,
jälle ja jälle:

“Alina usun Jumalasse,
taeva ja maa Loojasse...”

(tähendab, sõnalist töötust jätkub vaid nädalaks ajaks).
Hommikune alasti ringilippamine
on kõige ehedam armuavaldus –
siis, kui millekski muuks aega ei ole,
me vilkuvad paljad pepud
valgustavad kogu me päeva.

13.10.21

Unenäod

Oleme kallimaga Mäeinstituudis. On üks teatud koht, kuhu jõudma peame, aga sattume kogu aeg valele korrusele. Rändame lõpmatus treppide ja koridoride labürindis. Ühes kohas on trepp kohati lagunenu, ja vana maaaluse kaevanduse puust redel Mäemuuseumist on peale visatud. See ragiseb hirmuäratavalt jalge all, kuid saame ikka üle.

Ühes nurgas töötab lillekiosk, üliõpilasel peab ju lillekimp alati käepärast olema. Kallim palub mind paar

minutit teda oodata. Selle ajaga ostan talle lillekimbu, väikese, kuid üsna eksootilise.

Lähme edasi ja teel keemiakorpuse poole kohtame kallima kursusekaaslasi. Liigume nüüd juba nende seltsis...

18.10.21 Lauttasaarel

Oleme kallimaga me Peterburi korteris. Meile tuli külla me vana sõber ja kursusekaaslane, kellega olen 22 teadusliku artikli kaasautor (lugesin need kunagi kokku sõbra matusel). Arutame maagistumise võimalusi Taimõri poolsaarel. Kahetsen, et me enam temaga koos ei tööta. Oleme maavarade asjus selgusele jõudnud, sõber kerib kokku kaasa toodud geofüüsikalised ja geokeemilised kaardid ning läheb minema.

Jääme kallimaga kahekesi. Heidan nurgast nurka ottomanile, see on veel too vana lai ja madal ottoman, mis kunagi suures toas seisis. Kutsun kallima oma kaissu. Kallim tuleb heameelega, paneb pea mu paremale õlale. Kuid kaua mõnuleda meid ei lasta, kolleegid tulevad külla.

Arutame jälle maagistumise perspektiive. Kolleegid, kes on meist veidi nooremad, kasutavad uut välismaist tarkvara. Küsin, kas seda, mille kohta nägin kuulutust Mäeinstituudi peasissepääsu juures. Jah, just seda. Kolleegid seletavad tarkvara võimalusi, kuulan neid huviga, äkki on tõesti kasulik. Siin unenägu lõppeb.

21.10.21, pojapoja sünnipäeval Lauttasaarel

* * *

Tõeline mees
on alati naise poolel.
Eriti siis,
kui naisel pole õigus.
Siis vajab ta eriti poolehoidu ja mõistmist.

21.10.21

* * *

Ootan oma lapsi ostudega poe ees pingil puhates. Pisike preilike klopib pulgaga vastu raudse tara torusid, ja see tuleb tal nii meloodiliselt välja, et hakkab helide rütmis pead vangutama. Selgub, et toon on erinev, oleneb, millisesse kohta lüüa. Esinemine jätkub, kuni tüdruku ema poest väljub ja tütre käekõrval minema viib. Tüdruk vaatab mitu korda tagasi, ma lehvitan talle iga kord. Väike muusik vibutab oma kepikest. Öelda talle midagi nangunii poleks osanud, ei tunne soome keelt nii hästi, et lapsega rääkida.

17.10.21, Lauttasaarel

* * *

Oli kaks imelist kunstnikku – Renoir ja Modigliani. Igat mudelit maalisid nad, nagu Rembrandt oma Saskiat, ja olid täiesti kindlad, et teisiti ei olegi võimalik. Maali ees seistes, kuuled selgesti, kuidas tuksub mudeli süda, vaimustusest ja tänutundest lõhkemas. On ju selge, et nüüd on ta surematu, ja ta ilu särab ka siis, kui keegi enam tema nime ei mäleta.

17.10.21, Lauttasaarel

1990

Meie geoloogiline vasar

Mäeinstituudi diplomiprojektides oli ette nähtud eripeatükk, mis igapäeval oli oma teemaga. Diplomieelsel praktikal tuli eripeatüki jaoks andmeid koguda.

Meil kallimaga oli diplomieelne praktika Lapimaal. Nendel välitöödel saimegi sõpradeks. Minu eripeatüki jaoks oli tarvis teha uuringualal mõned geoloogilised marsruudid, ja selleks läks meil vaja geoloogilist vasarat. Vasar leiti kusagilt töökojast, käepideme tegin ise kasepuust (olime Lapimaa lõunaosas, kus puud veel kasvavad), tagusin selle sisse kaks raudset kiilu.

Marsruudis leidsime kord ümmarguse maagirahnu, mis kaalus ligi sada kilo. Ekspeditsiooni ülemused tundsid leiu vastu suurt huvi ja saatsid veoauto seda ära tooma. GPSsi ei ole olnud veel leiutatud, meil tuli see kivi metsast uuesti üles otsida, kivi, mida nägime vaid meie kallimaga. Tükk aega luusisime ringi jubeda mõttega, et kui nüüd ei leiagi, milline häbi see saab olema. Aga kes otsib, see leiab. Ei mäleta, kas kallistasime teineteist selle rõõmuga, kallim pole teadnud siis veel, et ta on minu kallim.

Teine marsruut oli 20 km pikk – kaugemasse uuringuala nurka, sest seal oli kõige kõrgem koht, ja kui sealt mõne eksootilise kivirahnu leida, näitab see, et ka sinna levib moreen ehk eemalt toodud pinnas. Nii pikal teel oli meil loomulikult ka puhkepeatust väikese uinakuga. Pean vist meelde tuletama, et olime Mäeinstituudi tudengid, kus oli lausa kombeks, et välitöödel või kaljudel, või mägedes poisid tüdrukutega magusasti magavad, ilma et sellest mingit pahandust juhtuks, selles ei ole ju tõesti midagi sündsusetut.

Tasus rännata nii kaugele, sest avastasime kaljude vahel ilmeka kanjoni vähemalt kümne meetri kõrguste seintega. Ja ka eksootilise kivirahnu leidsime.

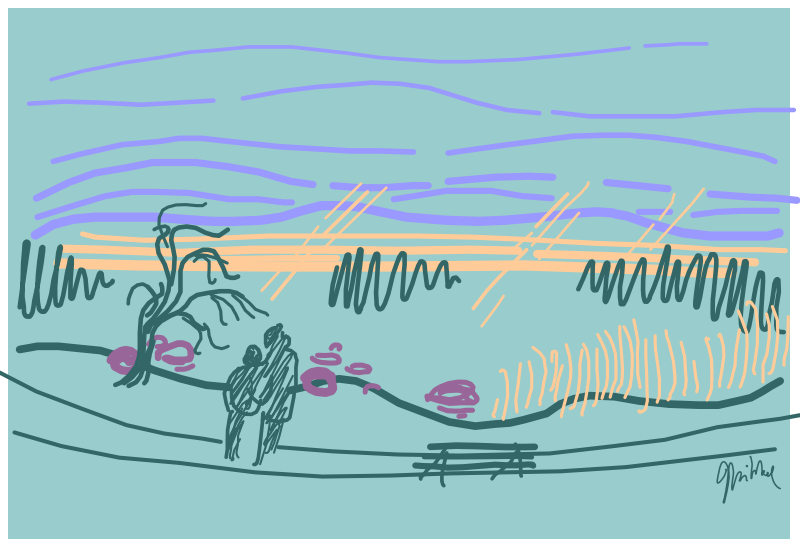
Tagasitee tundus pikavõitu vaatamata avastuste vaimustusele. Et kallimal õhtuvidevikus sammudes tuju

tõsta, laulsin talle mister X-i aariat, algusest lõpuni, nii pikk, kui see on. Nähtavasti meeldis, sest enam ei ole me teineteisest lahkunud. Mitte kunagi. Asjaolud sundisid meid vahest teineteisest eemal olla, kuid meil on oma reaalsus, kus oleme alati koos.

Järgmine uuringuala oli elamisega Nikkeli linnas. Seal tuli meil 14-le hea isuga kolleegile süüa teha, ja et me vahest puhata saaksime, lasti meid marsruuti.

Viimasel paljandil viimase löögiga lendas vasara käepide pilbasteks. Kaks raudset kiilu, mis sellest välja langesid, jagasime omavahel, et neid alles hoida, kuna teadsime juba, et oleme teineteise kallimad. Üks kiil on siia maani alles, see, mida kallim hoidis. Mul on väga häbi, et minu oma kaduma läks, ei oska seletada, kuidas see juhtus.

19.10.21 Lauttasaarel

2008

2011

Teksti kujundamise õpetund

Kui me kallimaga oma diplomiprojekte koostasime, võisid need olla käsitsi kirjutatud. Poes müüdi spetsiaalseid diplomitööde kaustasid, kus sai paberilehte võrdlemisi kergesti kokku kõita ja vajadusel jälle lahti võtta. Ometigi oli kodus kirjutusmasin “Erika”, ja kuna oskasime sellega küllalt hästi ümber käia, hakkasime oma projekte masinal tippima. Kahes eksemplaris. See aitas pärast, kui oli tarvis ühe õhtuga kaks arvustust saada.

Mammi, kel oli selleks ajaks juba doktorikraad, jagas meile kogemusi, et hea töö näeb trükituna veel uhkem välja, halb aga – veel kehvem. Me pole kahelnud, et meie tööd tulevad välja suurepärased – me ühise loomingu viljad, mille aluseks oli ühine diplomieelne praktika Lapimaal, seal, kus me sõpradeks saime, nii suurteks, et teineteisest lahkuda on täiesti võimatu, väljakannatamatu.

Me nautisime seda ühist loomingut, ka tingimused selleks olid toredad – peale viimast sessi instituudis käia pole olnud enam tarvis kuni juunini, mil diplomitööde kaitse toimus.

Peale talvist sessi oli veel vaheaeg, mille veetsime Pelgulinnas sugulaste juures. See oli me pulmareis. Me pole olnud sugugi nii häbematud, et kohe jaamast langeksime kaela onule naise- ja tütreaga nende kahetoalises korteris, esiteks käisime läbi mitu Tallinna võõrastemaja, aga nõukaajal, kui sa pole olnud komanderingus või ekskursioonil, olid võõrastemaja ukSED suletud su ees, isegi kui maja täiesti tühi seisis. Aga olgu, õnneks on nõukaaeg otsas.

Esimesel hommikul, märgates, et kallima kontsad on kulunud, jooksin Telliskivi tänavale kingsepa juurde. Olin uhke, et olen Pelgulinnas oma inimene, oskan kähku kingseppa leida.

Voodis ei ole me palju aega veetnud – äkki onutütar tuleb varem koolist. Mõnusaks voodis aelemiseks peab hingerahu olema. Käisime Rocca-al-Mares, kus jalutasime kahekesi täiesti tühjas Vabaõhumuuseumis. Eriti jäi meelde, kuidas kõndisime piki rannapanka Kopli lahe poole vaadates. Vaikselt kõndisime. See oli omaette nauding – teada, et meil pole tarvis rääkida, et vaikimine

ei tekita meis mingit pinget ega segadust. Ilm oli sula, pilves ja vaikne. Veetilgad särasid lepaokstel. Aegajalt nad langesid, ja see kerge heli rõhutas vaikust.

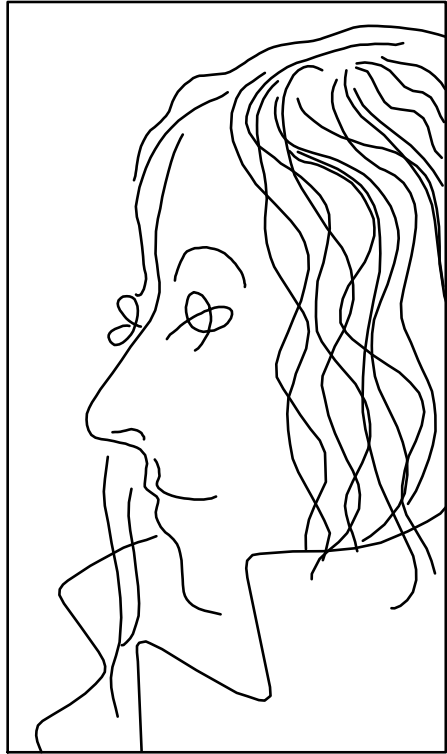
Rõõmude aia avastustes oli meil pulmareisi ajaks paus, ootasime kannatlikult, millal jälle oma voodisse sattume, et jätkata täpselt sellest kohast, kus peatusime. Tundsime väga teravalt, et iga hetk on kordumatu, ja ükski jõud poleks suutnud meid sellel teel kiirustama sundida.

Nüüd tulen vahest Rohu tänavale Pelgulinnas, astun hoovi sisse suure maja taga, vaatan aknasse, äkki lehvitab mulle kallim toast, kus siis magasime.

Kuid jätkame diplomitööde tippimise lugu. Kallima töö sai esimesena valmis. Kuidas kallim arvustusega koju tuli, jutustasin juba kunagi. Trammiga sõites, oli ta arvustuse pähe õppinud ja sädistas, sädistas rõõmsalt nagu laululind. Märkasin, et kallima pluus on läbimärg suvisest ilmast ja erutusest, hakkasin toredat juttu kuulates kallimat riidest lahti võtma, ja varsti õnnelik sädin jätkus juba leige duši all. Seda tudengielu säravat ja helisevat pildikest võib kirjeldada jälle ja jälle.

Ja oli üks märkus, mis meile eluks ajaks meelde jäi. Parandada seda pole enam saanud, valget värvi vigade kinnimäärimiseks ei ole siis veel leiutatud. Retsensent seletas, et punkti pealkirja lõpus ei panda. Hakkasime seda siis tähele panema ja nägime, et tõesti ei ole punkte peatükkide pealkirjadel ja ka jooniste all. Ometigi 19. sajandi raamatutes olid need punktid veel olemas, nii et see reegel on võrdlemisi uus.

19.10.21 Lauttasaarel

1990

* * *

Mu kallim on tõsine tüdruk.
Ümbritsevat maailma
vaatab ta tihti Düreri “Melanhoolia” pilguga.
Eelmises elus oli ta ilmselt selle mudeliks.
Seda suurem on mu uhkus,
et minuga on kallim lõbus,
vallatu ja kergemeelne.

22.10.21 Lauttasaarel

1990

Rõõmude aias

Vanasti räägiti maiste rõõmude aiast, kuid selline sõnastus meile ei sobi, meie rõõmud on pigem taevalikud. Meie rõõmude aed on teistsugune reaalsus, millel tavalise reaalsusega ei ole midagi ühist.

Rõõmude aia väravas tundsi me hirmu. Mida me kartsi? Seda, mida kõige rohkem kardetakse – teadmatus. Meile meeldis koos magusasti magada. Sellest lausa algas meie sõprus Lapimaal, välitöödel. Aga mis juhtub, kui me riidest lahti võtame? Seda me lihtsalt pole teadnud.

Milline oli me rõõm, kui aru saime, et mitte midagi ei juhtu, et mingi salapärane oht ei varitse meid selle piiri taga. Eedeni aiast paistis päike, laulsid linnud ja õitsesid lilled, kuid kõige kaunimad lilled olid me kehad.

Et meil kallimaga oli selleks ajaks täiesti ühine hing, seda ei pea vist seletama.

Sellest rõõmust sündis unistus – pääseda sellisesse maailma, mis on üleni suur Eedeni aed. Üks kord meil see õnnestus – veetsime terve päeva metsikus rannas täiesti alasti. Ja mis kõige rohkem rõõmustas – et me seitsmeaastane poeg oli meiega. Alasti olemine oli seal unistuste rannas nii loomulik, et poisil pole üldse meelde jäänud, kuivõrd paljad me olime.

Rohkem või vähem varjatud unistus maisest paradiisist on vist kõigile tuttav. Tove Jansson alustas kunagi oma muumimaailma otsinguid Gauguini vaimus piltidest. Selle unistuse hümniks on Matissi “Tants” – justkui lõbus maal, mis mõistatuslikul kombel nukraks teeb, eriti lapsi, kes on selle maali all üles kasvanud.

Esimesel rõõmude aia külastusel oli meile suureks üllatuseks avastada, kui imekaunid ja imearmsad on kohad, mida nii hoolikalt varjatakse ja peidetakse, tõelised keha ehted! Ometigi isegi nende mainimist peetakse ebaviisakaks. Veel rohkem üllatas, et seda ilu sai uurida ja imetleda, häbenemata oma uudishimu ega vaimustust.

Hakkasime taipama, et inimene ongi selline kahest poolest elusolend, et igaüks meist üksinda on vaid pool inimest.

Tagasi vaadates mõistsime, et Eedeni aia väravas oli tõesti mida karta. Selle võlumaailma päike, linnud ja lilled pole olnud nii lihtsad, kui paistis. Olime ise moondunud märkamatuks selle kena päikese säras. See, mis oleks alles eile piinlikkust ja koguni võõrastumist tekitanud, sai ühiseks aardeks ja ka ühiseks saladuseks. Milline isesugune saladus! Meil pole olnud mida varjata või häbeneda, ja ometigi pole olnud ka mingit tahtmist

muljeid jagada. Olime alati olnud abivalmis ja kaastundlikud altruistid ning avastasime äkki, kui meeldiv ja ahvatlev võib olla egoism, kui see on ühise hingega ja ka ühise kehaga paari egoism.

Olime eluvõõrad noored, selle pärast õppisimegi Mäeinstituudis. Rõõmude aiast paistab maailm veel mõistatuslikum – miks maalidel alasti keha imetlemine on sünnis, aga elus – mitte? Me rõõmude aed, see kuulub ainult meile. Me ei lase sinna kellegi eeskujule, kellegi mõju, ei tunnista mingeid reegleid, kõike otsustame ise – millised lilled meil õitsevad, milliste puude ja põõsaste varjus.

Omaette kogemused olid tundlike kohtade puudutused. Algul olid need mõlemale justkui elektrilöögid. Aga koos imetlemisega said ka puudutused lubatuks, ning selgus äkki, et need salapärased kehaosad on lausa loodud kallima hellitusteks, need on ju nüüd me ühised aarded. Hakkasime taipama, et hellitusi saab leiutada lõpmatult, ja sellest ei tüdine iialgi. Veel aimasime, kuid sellest pole julgenud isegi mõelda, et midagi tähtsamat ja kõrgemat selles elus ei saagi olla.

Ühed hellitused olid vaiksed ja magusad, nendega oli tore uinuda, teised, vastupidi, äratasid unest. Mida kaugemale rõõmude aeda, seda põnevamaks said me jalutuskäigud. Aia sügavuses ootas meid vapustav avastus, et need tagasihoidlikud ja nähtamatud kehaosad, mida eelmises elus ei ole üldse meelde tuletatud, on omaette elusolendid, kes ei mõtlegi meie sõna kuulata, hoopis püüavad meid juhatada. Rõõmude aias pole olnud me enam kahekesi, vaid neljaliikmelises seltskonnas.

Loomulikult said me uued väikesed sõbrad oma nimed, elusolendil, kellega suhtled, peab ju nimi olema.

Tutvustama neid teile ei hakka, milleks teile selline tutvus?

Sõbrannakesel, nagu kaunitaril ikka, on liidri kalduvused. Aegajalt tuletab ta meelde, et ta on meil kuninganna või koguni jumalanna. Kui ta on heas tujus, hüpleb ta nagu orav, lõbusalt ja vallatult, see on nii veetlev. Kui aga on tujust ära, võib äkki öelda, et täna jalutage ilma minuta. Niigi käime kikivarvul ta ümber, arvestades tujukust ja jonnakust ning ka keerulist sisemist elu muidugi.

Väike sõber aga on lihtsalt ustav armunud rüütel, kes on õnnelik, kui saab öö läbi oma südamedaami und valvata.

Kujutage ette, kui huvitav on suhtlemine seltskonnas, kus igäüks on isiksus, sellest ei tüdine ial. Õige varsti hakkasime uhkust tundma, et leiame rõõmude aias oma tee, vaimustava ja innustava. Kui mõni jalutuskäik ebaõnnestub (tuul puhub, vihma sajab), ei ole me selle pärast sugugi tujust ära, see on ikkagi meie aed.

Järgmine avastus pole olnud nii tore, kui eelmised. Selgus, et rõõmude aias ei ole tagasiteed. Jajah, kõik on imekena, aga tagasiteed ei ole, nagu „Stalkeris“.

See ei tähenda alati nostalgiat. Kui lahkusime metsikust rannast, mis sai meile Eedeni aiaks, lausa juubeldasime teadmisesest, et selline päev oli meie elus, ja miski ei saa seda enam olematuks teha.

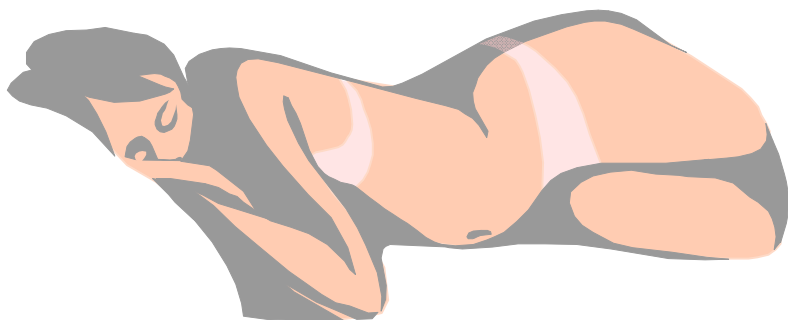
Aastaid hiljem ootas meid rõõmude aias uus saatuse kingitus – avastasime äkki, et nüüd oskame lennata. Lendamine ei nõua meilt mingeid pingutusi ja annab hurmavat hingerahu. Tavaliselt lendame Lapimaale, kus ootavad meid tuttavad loomad – rebane, kes kallimale kord jala peale astus, põder, keda nägime tihti

mõtisklemas, kährikkoer, kelle jäljed on nii hirmuäratavalt suured, ja noor karu. Me lende saadavad virmalised, vahest ka kuuvalgus või rohekas valge öö. Kui küsite, mida teevad siis me väikesed sõbrad, vastame, et tukkuvad, nagu reisijad ikka, või suhtlevad vaikselt omavahel, see ei muuda kuidagi lennu suunda ega kõrgust.

Kui rõõmude aias alles ringi vaatasime, ütlesin kallimale, et iga külustus toob meile uusi vaimustavaid muljeid, mis ei lõppe kunagi. Aastaid hiljem imestas kallim: „Kust sa seda küll teadsid? Sa pole võinud seda siis teada!“ Tõesti pole võinud. Aimasin.

Veel ühte asjaolu peame ausalt tunnistama, et rõõmude aed on joovastav, et oleme pidevalt selle lummuses, ja see ei kao kuhugi, sellega on võimatu harjuda. Ükskõik kus, ükskõik millal igatseme me oma Eedeni aeda, mis on meie, ainult meie, ja ainult seal oleme sellised, nagu olla ihkame. See on me kindel linn ja varjupaik. Igavesti. Aamen.

23.10.21 Lauttasaarel

1990

1994

Taevalik sõbranna

Meil tekkis taevalik sõbranna – Püha Perpetua, see, kes okkalist redelit Taevasse unes nägi, kellest Arvo Valton südantlõhestava jutustuse kirjutas ja kellest on tehtud liigutav multifilm. Püha Perpetua pani kirja oma unenäo, kuid pole seletanud, milleks üles turnida, valu kannatades. Seda tegi tema eest Giovanni di Paolo (1417 – 1482), kelle maali „Paradiis“ saab näha New Yorgi kunstimuuseumis Metropolitan.

Kui Püha Perpetua elulugu loete, saate teada, et tal oli väike laps, meest aga pole olnud, ja keegi ei tea nüüd, mis Perpetua kallimaga juhtus. Kuigi seda kusagil kirjas ei ole, ilmselt igatses Perpetua oma kallimat üliväga.

Tänu Taevalikule Sõbrannale, peale kohtumiste unes, tekkis meil veel üks sidekanal – pilvemaalid ja vahest ka pilvekujud. Näiteks, kui 2020. aasta suvel Hiiumaal käisin, saadeti mulle taevalik näpujälg. Jajah, Sõbranna võib ka nalja teha, ta on ju nooruke. El Greco vaimus pilvemaale panin aga tähele peaaegu iga päev ja teadsin nüüd, et need olid sõnumid mulle. Taevalik Sõbranna ei karda midagi, ja keegi ei julge talle märkust teha, isegi Kõigeväeline. Kuid Sõbrannal on oma kohustused – õnnetuid igatsejaid trööstida, ja meiega suhtlemiseks ei jää tal kuigi palju aega.

Üks kord Sõbranna ütles meile: „Tean väga hästi, millest te unistate, tahaksite teineteise kaisus uinuda veendumusega, et ka ärkate koos. Te võite magama heita. Ma luban teile, et är gates olete ikka koos.“ Me võtsime taevaliku kingituse tänulikult vastu ja heitsime magama peaaegu täiesti unustatud hingerahus. Ja tõesti ärkasime koos, nagu lubati.

Tavaliselt panen ma unenäod kohtumistega kirja, jutustan perele ja sõpradele, kes meie rõõmu siiralt jagavad, kuid see kord ei ole seda teinud, liiga fantastiline oli see unenägu. Pealegi ühist uinumist ja ärkamist peetakse intiimseks. Ja ka taevalikust sõprusest rääkisin ainult ühele inimesele, kes on nüüd Perpetua- ja tema kallimaga, Rembrandti- ja Saskiaga, Modigliani- ja tema Jeannega.

26.10.21

Linnas

Tuleme Lapimaalt, välitöödelt. Välitöödelt, mis ei ole olnud lihtsalt veel üks hooaeg, vaid midagi enneolematut, sellist, mida pole osanud ette kujutada, ja mis ei kordu iialgi. Ees ootab katsumus, katsumus, mis on raskem kõige pikemast ja väsitavamast marsruudist, katsumus, mis peab selgeks tegema, kas oled lõpuni... Seda sõna ei tea veel, ja kui aimangi, ei julge seda välja öelda. Kui arvate, et see on midagi üldtuntud ja lihtsat, siis ärge arvake palun, ei ole see lihtne ega arusaadav. Murelik meeolelu haarab juba lennujaamas peale maandumist. Mul vaatavad seljakotist välja üleskorjatud põdrasarved. Pagasi kättesaamisel keegi tundmatu hüüab vaimustatult: „Oi, kui vahvad!“ Võtan sarved seljakotist ja ulatan tundmatule: „Võtke palun, kui meeldib.“ Välitööde kaaslased ütlevad selle peale vaikselt kuid tunnustavalt: „See on meie moodi!“

Saadan kallimat trepikoja ukseni. „Homseni!“ Seal, Lapimaal oli ta minu kallim, selles pole olnud kellelgi vähimatki kahtlust, aga siin? Siin tuleb kogu maailmale seda uuesti tõestada... Trammipeatuses märkan automaattelefoni ja helistan kursusekaaslasele, kes on andekas luuletaja ja joodik. Kahjuks, on need kaks sõna omavahel seotud. Ei mäleta kuidas, üsna kohmakalt annan sõbrale mõista, et minu elus on juhtunud suur muudatus. Ja sõber, igavene naljahammas, vaimukas vemmalvärsilooja, muutub äkki peenetundeliseks lüürikuks ja õnnitleb mind nii siiralt ja veenvalt, et jään uskuma, jään uskuma, et see pole olnud mitte kaunis unenägu.

„Homseni!“ Instituudis loomulikult ei suuda millestki muust mõelda, aina ootan kallimat. Me pole kokku leppinud, kus me kohtume, instituut on küllaltki suur... Ehk oli see esimene katsumus? Seda taipan alles praegu. Loomulikult, leidsin. Kui juba maagirahn sai metsast leitud...

Kallim oli mustaks värvitud ripsmete- ja roheliste silmalaugudega. Kuivõrd see talle sobib, pole ma hinnanud, see oli võõrastav! Issake, kallimal on nii kaunid tumepruunid ripsmed, milleks neid värvida? Käitun, nagu metsaline, aga tirin ta keemiakorpuse väravavõlvi alla, kus meid keegi ei näe, annan puhta taskuräti, mis mul linnaelu esimesest hommikust kaasas oli, ja palun silmad puhtaks nühkida. Kallim imestab, et mulle ei meeldi linnašikk, kuid kustutab sõnakuulelikult kosmeetika. Minul aga jääb see meelde õudukana, et minu kallim, mu võrratu lapimaine hingekaaslane, kellega oleme justkui koos üles kasvanud, võib äkki moonduda millekski arusaamatuks.

Kuulusin ühte üliõpilaste kampa, kus oli mitu toredat sõbrannat, kuid kõik nad olid travesti tüüpi tüdrukud, kes kosmeetikat ei kasuta, niigi kenad, ja koketsuse kunsti ei valda, niigi lapsikult armsad. Romaanid selles kambas vaikimisi pole olnud soositud, kõigil seisis silmi ees kursusekaaslaste eeskujul, kes abiellusid teisel kursusel. Abiellunud poiss lendas varsti instituudist välja ja sattus kroonusse. Abiellunud tüdruk pidi üksi lapsukest kasvatama. Alles aastakümneid hiljem mõistsin, milline mõte oli neil südantlõhestavail kannatustel – paar võitles meeleheitlikult oma õnne eest. Oleksid nad mõistlikult pulmad edasi lükanud, kas neid pulmi oleks üldse tulnudki?

Tükk aega käisin ringi hirmuga kallimat kaotada. Tundsin, et olen üsna saamatu linnaelus. Oskasin metsas õige tee leida, oskasin kirveta kiiresti lõket teha, aga linnas olid need oskused üsna tarbetud.

Sellest vist juba jutustasin, et kui esimene kord kallimale külla tulin, läksin kohe kööki ja hakkasin meile hommikusööki valmistama. Kallima vanemad olid šokis, et noormees tuleb tutvuma ja ei mõtle üldse, millist muljet ta jätab. Metsaline, ühesõnaga. Ja veel pealegi hipi moodi riides. Õnneks romantiline onu Kolja tuli Harkivist külla ja aitas seda muljet parandada.

Väga raske oli kallimat meelitada minu mammiga tutvuma. Kallim aimas minu käitumisest, et mammi on range, nõudlik ja domineeriv, pole olnud mingit tahtmist sellise emandaga tuttavaks saada. Lugesin kunagi raamatust, et tüdruk saab väga palju teada oma poisist, tutvudes tema emaga. Hiljem sai selgeks, et kallimal oli täiesti õigus, kui ta tulevast ämma pelgas. Oma abieludes oli mammi õnnelik üsna üürikest aega, ja meie rõõmsat elu mürgitas ta sihikindlalt. Praegugi imestan, et suutsime selle mitmeaastase külma sõja üle elada.

Umbes kuu aega hiljem oli kallima sünnipäev. me esimene ühine sünnipäev. Loomulikult kinkisin kallimale selle, mis mul endal hetkel kõige kallim oli – paremini õnnestunud maali. See oli natüürmort klaaspurkide- ja pudelitega, õli kartongil. Igaks juhuks seletan, maalikust on selline omaette muusika, kus ei ole üldse tähtis, kas natüürmort, maastik, portree või aktimaal. Jajah, värvi varjundite kooskõla on tähtis, värviplekkide kompositsioon, pintslilöökide rütm, mitte pildi sisu.

Kunstnik tunneb väga selgesti, kui tal miski tõepoolest õnnestub, ei ole selleks tarvis mingeid

tunnustatuid kriitikuid. Värvide kõlavad, kuigi ei ole sugugi eredad, ja see on maalikunsti suurim saladus, et värvid ei peagi eredad olema, et heliseda. Ja see kõla, kui ta on olemas, on joovastav. Mitte hetkeks, vaid igavesti.

Kallim mõistis kohe kingituse tähtsust, et see on kõige parem, mis tema rüütel oma elu jooksul teha suutis, ja siis pole olnud enam tarvis midagi arutada.

Lõppes see murelik ajalõik siis, kui käisime välitööde kaaslaste pulmas, kuhu tuli terve tund puupüsti täie bussiga sõita. Seistes üksteise vastu surutuna, pihtisime oma saladusi, millest pole rääkinud, kuna pole lootnud, et keegi seda mõista suudab. Kallim oli kasvanud vanaema ja vanaisa juures Ukrainas, ja mina – vanatädi juures Eestis. Kallimal oli emakeeleks saanud ukraina keel, ja minul – eesti keel. Me vanaemad surid, kui olime koolilapsed. Sellest ajast teadsime, mis on armastus. Armastus on see, kui ühel pool on armastatud inimene, ja teisel pool – kogu ülejäänud maailm, ja maailm näeb selles kõrvutuses üsna haledasti välja. Aru saada, et kallim seda mõistab, oli me elu suurim avastus. Väljusime sellest bussist ühise hingena. Ja siis pole olnud enam muret, et mingi asjaolu meid äkki lahku viib. Ükski jõud maailmas ei suuda ühist hinge jälle kaheks pooleks rebida.

3.11.21

Lõpusõna

Lugesin üle kokku pandud unenäod ja tänasin Taevast, kes saadab meile kohtumisi teises reaalsuses. Rõõmustasin, et need lood kirja panin, kuigi see tundus olevat üsna mõttetu. Tore on meelde tuletada elamusi, mis mitmeks päevaks tuju tõstsid.

Siis taipasin, millist lohutust võib pakkuda see kummaline raamat Lugejale, kes ootab ja ihkab sellist kohtumist ja on ehk juba lootust kaotamas. Kohtumine kallimaga juhtub alati ootamatult ja täiesti fantastilistes asjaoludes.

Kahju on lahkuda sellest raamatust. Kunagi pole olnud nii kahju.

Olen kirjavahetuses kallima kursusekaaslasega, meie sõbrannaga, kes elab nüüd Iisraelis. Jutustan talle unenägusid, kuna ta jagab siiralt seda kohtumiserõõmu. Hiljuti kirjutasin sõbrannale: Nägin kallimat, kuid ei ole millest jutustada, lihtsalt suudlesime unes. Vastust sellele kirjale ei ole veel tulnud.

21.11.21

Sisukord

Unenäod	2
Me elame nüüd suurepärasel kohas...	21
Ka minule, tead Sa, meeldis tuul...	22
Tean, tean, mida te mõtlete...	22
Kui inimene jõuab kord sinna...	23
Möödamindes	23
Sina armastad sügisti...	24
Valter Peterselli mälestuseks	25
Naljakas liigutav lugu	26
Kui oleks kohvik „Pärl“...	27
Milline ma olen ilma Sinuta?	28
Innustus	29
Unenägu	31
Töökaaslased – minu sõbrannad...	32
Kallimal meeldivad minu sõbrannad	32
Muinasjutt	33
Sõbranna saatis mulle pildi...	34
Unenägu	35
Ühisvagunis	35
Venceremos	37
Unenägu	39
Kehaline ühtsus...	41
Unenäod	41
Tõeline mees...	43
Ootan oma lapsi...	43
Oli kaks imelist kunstnikku...	43
Meie geoloogiline vasar	44
Teksti kujundamise õpetund	47
Mu kallim on tõsine tüdruk...	50

Rõõmude aias	51
Taevalik sõbranna	56
Linnas	58
Lõpusõna	62

2009